

На основу члана 19. став 3. Закона о спорту („Службени гласник РС”, број 10/16),
Министар здравља и министар омладине и спорта споразумно доносе

ПРАВИЛНИК

о спровођењу здравствених прегледа спортиста и спортских стручњака

“Службени гласник РС”, број 88 од 22. јуна 2020.

1. Уводне одредбе

Члан 1.

Овим правилником уређују се начин, врсте, обим и рокови у којима се спроводе здравствени прегледи за спортисте и спортске стручњаке (у даљем тексту: учесници у спорту).

Циљеви утврђивања здравствене способности учесника у спорту су очување и унапређење здравља и радне способности учесника у спорту, правилно усмерење у спорту, превенција оболевања, повређивања и других поремећаја здравља и инвалидности током бављења спортом.

Прегледима, којима се утврђује здравствена способност учесника у спорту, оцењује се стање здравља, психофизичка способност у односу на захтеве појединих спортских грана и дисциплина, као и општи утицај физичке активности на организам и, на основу утврђених предиспозиција, обезбеђује адекватна селекција у спорту у којем се може очекивати највећи успех.

2. Утврђивање здравствене способности

Члан 2.

Општу и посебну здравствену способност учесника у спорту утврђује здравствена установа, приватна пракса, односно завод надлежан за спорт и медицину спорта (у даљем тексту: пружалац здравствене услуге), у складу са законом и овим правилником.

Пружалац здравствене услуге из става 1. овог члана обавља здравствене прегледе у складу са овим правилником ако испуњава законом прописане услове за обављање делатности спортске медицине, односно педијатрије за здравствене прегледе деце спортиста.

Изузетно од става 2. овог члана, уколико на територији на којој учесник у спорту има пребивалиште, односно боравиште, ниједна здравствена установа утврђена актом којим се уређује План мреже здравствених установа у Републици Србији (у даљем тексту: План мреже) не испуњава законом прописане услове за обављање делатности спортске медицине, општу здравствену способност учесника у спорту која се обезбеђује на терет средстава обавезног здравственог осигурања, утврђује дом здравља из Плана мреже у којем се учесник у спорту определио за изабраног лекара.

Уколико ниједна здравствена установа у јединици локалне самоуправе на чијој територији учесник у спорту има пребивалиште, односно боравиште не испуњава законом прописане услове за обављање делатности спортске медицине, здравствене прегледе у складу са овим правилником утврђује здравствена установа која има специјалисту интерне медицине, медицине рада или опште медицине, осим случајева из става 3. овог члана.

Завод надлежан за спорт и медицину спорта из става 1. овог члана јесте Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије (у даљем тексту: Републички завод), а на територији аутономне покрајине Покрајински завод за спорт и медицину спорта (у даљем тексту: Покрајински завод).

3. Врсте и рокови у којима се спроводе здравствени прегледи

Члан 3.

Здравствени прегледи учесника у спорту узраста од шест до 14 година обухватају:

- 1) утврђивање опште здравствене способности деце и омладине која учествује у школском спорту;
- 2) утврђивање опште здравствене способности за бављење спортским активностима;
- 3) утврђивање посебне здравствене способности за бављење спортским активностима.

Здравствени прегледи из става 1. овог члана обезбеђују се на терет средстава обавезног здравственог осигурања, у складу са законом, на сваких шест месеци.

Члан 4.

Поред опште здравствене способности, посебна здравствена способност утврђује се, за све спортске гране, на сваких шест месеци, за:

1) спортисте такмичаре старије од 12 година, чији је енергетски захтев ≥ 6 MET-а (професионални спортисти, спортисти репрезентативци у свим спортским гранама, врхунски спортисти, перспективни спортисти, талентовани спортисти);

2) спортисте такмичаре за које је та обавеза утврђена спортским правилима надлежних националних гранских спортских савеза;

3) спортисте рекреативце који учествују у спортским такмичењима, чији је енергетски захтев ≥ 6 MET-а;

4) спортске стручњаке који раде са спортистима (тренер у спорту, инструктор у спорту, организатор рекреације у спорту, судија у спорту, спортски водич, спортски спасилац).

Здравствени преглед спортских стручњака обавезно садржи и психолошку оцену.

Члан 5.

Утврђивање опште и посебне здравствене способности учесника у спорту врши се путем претходног, периодичног и контролног здравственог прегледа.

4. Претходни здравствени преглед

Члан 6.

Претходни здравствени преглед учесника у спорту врши се пре почетка бављења спортским активностима, односно пре или при првој регистрацији за одређену спортску организацију.

Претходни здравствени преглед врши се и пре укључења ученика и студената у ваннаставне спортске активности.

Прегледом из става 1. овог члана утврђује се општа здравствена способност учесника у спорту и посебна психофизичка способност у односу на конкретну спортску грану, односно дисциплину.

Основни циљ прегледа из става 1. овог члана је утврђивање здравствене способности за бављење одређеном спортском граном, односно спортском дисциплином и усмеравање ка спортској грани и спортској дисциплини у којој се, на основу утврђених предиспозиција, може очекивати највећи успех.

5. Периодични здравствени преглед

Члан 7.

Периодични општи и посебни здравствени преглед спроводи се ради контроле здравља и здравствене способности током бављења одређеном спортском активношћу.

Прегледом из става 1. овог члана утврђује се општа здравствена способност учесника у спорту и посебна здравствена способност у односу на конкретну спортску грану, односно дисциплину.

6. Контролни здравствени преглед

Члан 8.

Контролни здравствени преглед обавља се:

1) према медицинским индикацијама, на основу периодичног прегледа;

2) пре наступа учесника у спорту у спортским дисциплинама у којима то одређују спортска правила надлежних националних спортских савеза;

3) после тежих болести и повреда насталих током спортских активности или из других разлога;

4) на захтев спортске организације, националног спортског савеза или учесника у спорту;

5) код контроле пола учесника у спорту;

6) након прекида бављења спортом дужем од годину дана;

7) након истека казне због повреде анти – допинг правила.

Прегледом из става 1. овог члана утврђује се општа здравствена способност учесника у спорту и посебна здравствена способност у односу на конкретну спортску грану, односно дисциплину.

Учесник у спорту не може да буде укључен у спортске активности и учествовати на спортским такмичењима ако није здравствено прегледан у складу са ст. 1. и 2. овог члана.

7. Начин и обим спровођења здравствених прегледа

Члан 9.

Захтев за утврђивање опште и посебне здравствене способности учесника у спорту подноси спортска организација, односно спортски савез чији је учесник у спорту члан, односно сам учесник у спорту.

Надлежни пружалац здравствене услуге који спроводи утврђивање здравствене способности учесника у спорту, након благовремено поднетог захтева за здравствени преглед, обезбеђује и организује спровођење прегледа и утврђивања здравствене способности пријављених учесника у спорту.

Спортска организација, односно учесник у спорту и пружалац здравствене услуге која спроводи утврђивање здравствене способности непосредно се договарају о терминима прегледа.

Учесник у спорту и пружалац здравствене услуге придржавају се договорених термина за прегледе, у складу са законом.

Члан 10.

Обим здравственог прегледа за утврђивање здравствене способности учесника у спорту одређује се у складу са овим правилником, на основу специфичних функционалних захтева појединих спортских грана и дисциплина, као и старосне доби учесника у спорту.

Члан 11.

О резултатима обављених здравствених прегледа, пружалац здравствене услуге саставља спортско-медицински извештај о утврђеној здравственој способности учесника у спорту (у даљем тексту: спортско-медицински извештај) и доставља га:

- 1) прегледаном учеснику у спорту;
- 2) надлежном лекару за категорију репрезентативаца.

Спортско-медицински извештај садржи, поред резултата обављених здравствених прегледа и оцену здравственог стања и предлог мера за очување здравља учесника у спорту.

Члан 12.

Сваки спортиста такмичар, приликом утврђивања здравствене способности за учешће на такмичењима, мора да има:

- 1) документ којим потврђује идентитет (личну карту, пасош и др.);
- 2) медицинску документацију о претходним болестима, повредама и лечењу;
- 3) такмичарску књижицу.

Члан 13.

Спортско-медицински упитник (у даљем тексту: Упитник) је документ који попуњава пунолетни учесник у спортским активностима или родитељ, односно законски заступник лица које је малолетно.

Упитник из става 1. овог члана садржи:

1) А. Опште податке:

(1) име, име једног од родитеља и презиме учесника у спорту;

(2) јединствени матични број грађана;

(3) број исправе о осигурању, ЛБО, као и назив Филијале Републичког фонда за здравствено осигурање која је издала исправу;

(4) број телефона;

(5) адресу електронске поште;

(6) место пребивалишта, односно боравишта;

(7) радно место или школа;

(8) датум рођења;

(9) пол;

2) Податке о спортској активности:

(1) спортска организација/клуб (назив и адреса);

(2) назив Националног гранског спортског савеза;

(3) спортска грана;

(4) спортска дисциплина или категорија;

(5) фреквентност (количина) тренинга на недељном нивоу;

(6) место, односно положај у екипи;

(7) изјава учесника у спорту да је упознат са законским прописима о коришћењу забрањених супстанци у сврху постизања боље спортске форме и резултата (едукација о анти-допинг правилима);

3) Медицинску анамнезу:

(1) медицинска анамнеза учесника у спорту садржи податке о:

- прекиду спортских активности на више од месец дана;
 - тешким повредама коштано-мишићно-зглобног система;
 - операцијама, лечењу у болници;
 - учесталим инфекцијама;
 - озбиљним болестима (инфективним, малигним и др.);
 - срчаним проблемима, неправилном и убрзаном раду срца, лупању срца, болу у грудима, губљењу даха, изненадном губитку свести повишеном крвном притиску, миокардитису;
 - отежаном дисању, кашљу, искашљавању;
 - алергијама, астми;
 - поремећајима система за варење;
 - губитку апетита, губитку на тежини;
 - потресу мозга, епилепсији, честим или јаким главобољама и другим поремећајима нервног система;
 - вртоглавици, краткотрајном губитку свести;
 - несаници;
 - проблемима са видом или слухом;
 - повишеном шећеру или повишеном нивоу масноћа у крви;
 - редовности и трајању менструалног циклуса, када је био први циклус, изостанку циклуса у трајању од три месеца континуирано или збирно током читаве године;
 - реакцији на физички напор;
 - вакцинацији;
 - крвној групи и Rh-фактору;
 - лековима/суплементима (додацима исхрани):
- а) специфичном леку који учесник у спорту тренутно узима,
- б) одобреним ТУЕ (изузеће терапијског коришћења средстава која су на листи забрањених допинг средстава),
- в) додацима исхрани (суплементима) које учесник у спорту узима;
- болестима зависности (од дувана, алкохола, психоактивних супстанци, играоница, компјутера и др.);
 - породичној анамнези (болестима родитеља, браће, сестара):
- а) болести срца (инфаркт миокарда, кардиомиопатије, изненадна срчана смрт пре 50. године);
- б) повишени крвни притисак, мождани удар пре 50. године;
- в) проблеми са крвним судовима;
- г) болести крви (таласемија, хемофилија, тромбофилија);
- д) шећерна болест;
- ђ) бубрежне болести;
- е) алергије или астма;
- ж) малигне болести;
- з) хормонални проблеми;
- и) хронични проблеми са зглобовима и мишићима.

Упитник из става 1. овог члана дат је на Обрасцу 1, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Уколико је учесник у спорту последњи лекарски преглед обавио пре шест месеци, при сваком следећем прегледу попуњава краћу форму упитника, која је дата на Обрасцу 2, који је одштампан уз овај правилник и

чини његов саставни део.

Упитник из ст. 3. и 4. овог члана, који је датиран, потписују учесник у спорту, односно родитељ или законски заступник малолетног спортисте, који су попунили податке.

Упитник из става 3. овог члана садржи следеће податке:

1) Лични подаци:

(1) име, име једног родитеља и презиме учесника у спорту;

(2) јединствени матични број грађана;

(3) број исправе о осигурању, ЛБО, као и назив Филијале Републичког фонда за здравствено осигурање која је издала исправу;

(4) број телефона;

(5) адресу електронске поште;

(6) место пребивалишта, односно боравишта;

(7) радно место или школа;

(8) датум рођења;

(9) пол;

2) податке о спортској активности:

(1) спортска организација/клуб;

(2) назив Националног гранског спортског савеза;

(3) спортска грана;

(4) спортска дисциплина или категорија;

(5) фреквентност (количина) тренинга на недељном нивоу;

(6) место, односно положај у екипи;

(7) изјаву учесника у спорту да је упознат са законским прописима о коришћењу забрањених супстанци у сврху постизања боље спортске форме и резултата (едукација о анти-допинг правилима);

3) Медицинску анамнезу учесника у спорту:

(1) прекид спортских активности на више од месец дана, да ли је од последњег лекарског прегледа постојао прекид физичке активности услед болести, повреде, операције или алергија;

(2) здравствени проблеми у породици;

(3) коришћење лекова/суплемената;

(4) подношење физичког напора;

(5) тренутне здравствене тегобе;

(6) редовност и трајање менструалног циклуса, када је био први циклус, изостанак циклуса у трајању од три месеца континуирано или збирно током читаве године, физичка активност у току циклуса.

Члан 14.

Преглед за утврђивање опште здравствене способности за учешће у спортским активностима обухвата:

1) узимање општих података, при чему се могу користити подаци из Упитника из члана 12. овог правилника;

2) мерење телесне висине;

3) мерење телесне масе;

4) индекс телесне масе (БМИ);

4) мерење крвног притиска;

5) преглед главе и врата;

6) преглед лимфних чворова;

7) преглед грудног коша и плућа (преглед, аускултација);

8) аускултацију срца;

9) преглед абдомена (инспекција, палпација);

- 10) преглед крвних судова (палпирање периферних пулсева);
- 11) преглед коже;
- 12) преглед нервног система;
- 13) преглед коштано-мишићног система са постуралним статусом;
- 13) електрокардиограм (12-канални ЕКГ) са интерпретацијом;
- 14) лабораторијска испитивања комплетне крвне слике (хемоглобин, хематокрит, еритроцити, леукоцити, тромбоцити) једном годишње.

Члан 15.

Преглед за утврђивање посебне здравствене способности учесника у спорту из члана 4. став 1. овог правилника, поред прегледа из члана 14. овог правилника, обухвата:

1) лабораторијска испитивања: комплетну крвну слику (хемоглобин, хематокрит, еритроцити, леукоцити, тромбоцити), шећер у крви, тест урина (тест мерне тракице како би се утврдио ниво протеина и шећера) седиментацију или ЦРП, уреу, креатинин, аспартат аминокиселинске трансферазе (АСТ), аланин аминокиселинску трансферазу (АЛТ): билирубин (укупни), урин са седиментом, а додатно по медицинским индикацијама: феритин, ТИБЦ, УИБЦ, масноће у крви (холестерол, ХДЛ и ЛДЛ холестерол, триглицериди), протеине, електролите;

2) проширену антропометрију: БМИ, проценат телесне масти, проценат мишића, друга антропометријска мерења у односу на захтеве спортске дисциплине и потребе корисника;

3) тест оптерећења на ергометру са континуираним праћењем ЕКГ-а (једном годишње), као и за све учеснике у спорту – такмичаре старије од 12 година који се баве спортским активностима чији је енергетски захтев ≥ 6 MET-а.

Поред прегледа из става 1. овог члана, додатне анализе врше се у следећим случајевима:

1) крвна група и Rh фактор – у следећим спортовима: аутомобилизам, картинг, мото-спорт, бициклизам, бокс;

2) спирометрија: једном годишње за професионалне спортисте, спортисте репрезентативце у свим спортским гранама и спортисте категорисане у складу са националном категоризацијом спортиста (врхунски спортисти, перспективни спортисти, талентовани спортисти по медицинским индикацијама), а обавезно за роњење;

3) ехокардиографија (димензије и морфолошке карактеристике срчаних шупљина, зидова, залистака и великих крвних судова, контрактилност срца и протоци) једном годишње за професионалне спортисте, спортисте репрезентативце у свим спортским гранама и спортисте категорисане у складу са националном категоризацијом спортиста (врхунски спортисти, перспективни спортисти, талентовани спортисти), а за остале учеснике у спорту према медицинским индикацијама;

4) психолошка оцена (процена социјалног статуса, својства личности, вредносне оријентације, ситуациона специфична својства и понашања, укључујући мотиве, циљеве, сагорелост, извор стреса и начин борбе) – једном годишње за спортске стручњаке и једном у две године за спортисте репрезентативце у узрасту од 12 до 18 година, а у другим случајевима, према захтевима националних спортских савеза или спортских организација;

5) оријентациони неуролошки преглед;

6) идентификација фактора ризика за настанак повреда на такмичењима за професионалне спортисте, спортисте репрезентативце у свим спортским гранама и спортисте категорисане у складу са националном категоризацијом спортиста (врхунски спортисти, перспективни спортисти, талентовани спортисти), кроз:

(1) процену функционалности локомоторног система (процена постуралног статуса у статичким условима – структурална ефикасност локомоторног система),

(2) процену квалитета извођења основних моторичких задатака (функционална ефикасност локомоторног система),

(3) процену неуромишићне функције и опсега покрета у специфичним зглобовима (у зависности од налаза процене функционалности локомоторног система у односу на захтеве спортске гране, односно дисциплине);

7) Друга испитивања, односно прегледе који су релевантни за специфичне захтеве у спорту или поједине спортске гране у складу са спортским правилима надлежног међународног и националног гранског спортског савеза, а које је неопходно доставити на увид пре самог прегледа.

Пружалац здравствене услуге, приликом утврђивања здравствене способности учесника у спорту – такмичара, предузима тест физичког оптерећења (ергометрију) само уколико је учесник у спорту, односно његов родитељ или законски заступник дао изјаву да је обавештен о предложеној процедури, у складу са законом којим се уређују права пацијената и овим правилником и да пристаје на тестирање.

Пристанак на тестирање физичким оптерећењем дат је на Обрасцу 3. који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Пристанак из става 4. овог члана садржи:

1) појашњење теста оптерећења (ергометрије) као методе која се користи током прегледа са свим неопходним информацијама везаним за начин извођења теста, циљ, корист, време трајања теста оптерећења, услове, податке који се добијају током процедуре, могућим последицама предузимања и непредузимања теста оптерећења, као и могућим променама пацијентовог стања и начина живота након предузимања теста оптерећења;

2) информације о врсти и вероватноћи могућих ризика током извођења теста: бол у грудима током или након теста, несвестице, проблеми са дисањем, неправилан рад срца, изузетно ретко срчани удар;

3) датум извођења теста;

4) број протокола;

5) потпис спортисте/законског заступника и лекара који спроводи процедуру.

Пристанак на тестирање физичким оптерећењем даје се писменим путем.

Члан 16.

Резултати обављених додатних здравствених прегледа (снимци и налази), посебно након спортских повреда, прилажу се медицинској документацији спортисте.

Члан 17.

На основу извршених здравствених прегледа:

1) даје се оцена здравственог стања и физичке способности за учешће у спортским активностима у оквирима одређене спортске гране, односно спортске дисциплине (у даљем тексту: Оцена);

2) уписује се Оцена у такмичарску књижицу;

3) шифрирају се утврђена обољења и абнормалности по МКБ-10 и предлажу одговарајуће мере.

Подаци са Оценом уписују се у медицинску документацију, а Оцена се доставља учеснику у спорту, његовом изабраном лекару и надлежном националном спортском савезу.

Члан 18.

Оцена из члана 17. овог правилника може бити:

1) способан;

2) привремено неспособан;

3) неспособан за предложену спортску грану, односно дисциплину;

4) оцена и мишљење се не могу дати због (образложити разлоге).

Резултате психолошке процене потписује и оверава овлашћени психолог.

Извештај о процени фактора ризика за настанак повреда потписује и оверава доктор наука – физичко васпитање, спорт и кинезитерапија.

Оцену потписом и печатом оверава овлашћени доктор медицине из члана 2. овог правилника, након увида у комплетну документацију.

Оцена се издаје непосредно након обављеног прегледа, а најкасније у року од десет дана.

Оцена се уписује у спортско-медицински извештај и медицинску документацију учесника у спорту, а у такмичарску књижицу Оцена из става 1. тач. 1) и 2) овог члана.

Оцена се даје на Обрасцу 4. који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Оцена се доставља учеснику у спорту, спортској организацији у којој је учесник у спорту ангажован и надлежном националном спортском савезу.

Оцена садржи:

1) Опште податке:

(1) име, име једног родитеља и презиме учесника у спорту;

(2) датум прегледа;

(3) број протокола;

(4) датум рођења;

2) податке о спортској активности:

(1) назив Националног гранског спортског савеза;

(2) спортска грана;

(3) спортска дисциплина или категорија;

(4) клуб/школа;

3) Оцену способности.

Члан 19.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о утврђивању здравствене способности спортиста за обављање спортских активности и учествовање на спортским такмичењима („Службени гласник РС”, број 15/12).

Члан 20.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00189/2020-16

У Београду, 17. јуна 2020. године

Министар здравља,

др **Златибор Лончар**, с.р.

Број 110-00-23/2020-03

У Београду, 17. јуна 2020. године

Министар омладине и спорта,

Вања Удовичић, с.р.

Прилози

Прилог 1 - Спортско-медицински упитник (Образац 1.)

Прилог 2 - Спортско-медицински упитник, краћа форма (Образац 2.)

Прилог 3 - Пристанак на тестирање физичким оптерећењем (Образац 3.)

Прилог 4 - Оцена здравственог стања и физичке способности спортисте/спортског стручњака (Образац 4.)